
Урош Симић¹⁵
ОШ „Надежда Петровић”, Београд

Прегледни рад
Методичка теорија и пракса број 2/2019.
УДК: 371.3:78
стр. 265-278.

НАСТАВНИ ПРОГРАМ КАО ПОЛАЗИШТЕ У ИНТЕГРАТИВНОЈ НАСТАВИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ¹⁶

Резиме: У овом раду бавимо се истицањем предности које доноси интегративни приступ настави, са посебним нагласком на настави музичке културе. Истичемо важност наставног програма, а посебно програмом прописаних циљева у осмишљавању часова који интегришу наставу музичке културе са другим наставним предметима. Као једну од главних разлика праве интеграције наставе у односу на везу са осталим предметима, која се обично назива корелацијом у настави, проналазимо важност остваривања циљева свих наставних предмета који се повезују у том процесу. Према томе, подвлачимо важност истицања заједничких циљева наставе свих укључених наставних предмета, као и садржаја којим се остварују различити циљеви свих предмета. Песма – основно наставно средство у настави музичке културе, представља садржај који има велики интегративни потенцијал због тога што, осим музичких компонената, садржи и поетске. Интегративна настава са песмом у свом средишту користи ову карактеристику песме, тако што се анализом њеног музичког аспекта остварују задаци наставе музичке културе, док се анализом њеног поетског текста

---

¹⁵ urossimic94@gmail.com

¹⁶ Овај рад представља приказ поглавља под називом „Анализа наставног програма за четврти разред са становишта интегративног приступа садржајима наставе музичке културе”, мастер рада аутора на тему *Интегративни приступ садржајима наставе музичке културе у функцији сценског извођења* одбрањеног на Учитељском факултету, Универзитета у Београду 13.7.2018. године, пред комисијом доц. др А. Стошић (ментор), проф. др С. Јаћимовић и проф. др С. Благоданић.

остварују задаци осталих наставних предмета. На крају истичемо методички значај школске сцене и сценског извођења музике у интегративној настави, који се изводи из историје музике. Интеграција уметности на сцени кроз синкретизам уочава се у раним периодима цивилизације. Управо ову везу уметности преносимо у наставни процес данас и истичемо потенцијал сценског извођења у интегративној настави музичке културе.

Кључне речи: интегративна настава, наставни програм, настава музичке културе, песма.

УВОД

Интегративна настава наставни је систем који омогућава да се садржаји из више различитих предмета сједине у сврху стицања целовитих знања о свету који нас окружује, независно од подела по предметима (Вилотијевић, 2014). То представља упоредо изучавање садржаја из различитих области, што омогућава ученицима да увиде различите перспективе у сврху синтезе области, што је крајњи циљ (Jones, 2010). Неке од предности оваквог система рада су да омогућава флексибилност (наставник може да планира наставу шире, не само по предметима), да се ученичка знања сједињују, да се пресликава реални свет (зато што се на свет гледа као целину, а не из делова) (Alberta Education, 2007). Иако директно не спомиње интегративну наставу, значај оваквог приступа може се запазити и у раду Хауерда Гарднера (Howard Gardner). Он наводи пример једног успешног школског пројекта под називом *Key Learning Community* чије основне принципе истиче: „Један од њихових основних принципа је уверење да свако дете треба свакодневно да стимулише своје вишеструке интелигенције¹⁷. Стога сваки ученик у школи учествује у раду рачунарства, музике и телесне кинестетике [...]”¹⁸ [превод аутора] (Gardner, 2006: 114). Истиче се подједнака важност развоја свих врста интелигенције о којима говори, што подразумева свакодневни рад у оквиру различитих области, а то се управо истиче и у концепту интегративне наставе што смо већ истакли. Корелација у настави подразумева само тематско повезивање области (Јањић, Стошић, 2007) на нивоу додирних тачака, односно повремену примену садржаја или начина рада других наставних предмета (Банђур, Благданић, 2018), без суштинског преклапања. Може се закључити да је

---

¹⁷ Према теорији Хауерда Гарднера постоји девет врста одвојених, уједно веома повезаних интелигенција: језичка, музичка, логичко-математичка, просторна, телесно-кинестетичка, инетрпесонална и интраперсонална (Gardner, 1983/2011), али и природна и егзистенцијална (Gardner, 2006).

¹⁸ „One of its founding principles is the conviction that each child should have his or her multiple intelligences stimulated each day. Thus, every student at the school participates regularly in activities of computing, music, and bodily-kinesthetics [...]” (Gardner, 2006: 114).

суштина интегративног приступа, а уједно и главна разлика од корелације у настави, управо то што се садржаји различитих предмета изучавају у исто време – паралелно. Према томе ниједан предмет не може бити значајнији од другог, јер се остварују задаци свих укључених предмета. Интегративни приступ настави уопште био је и предмет разних истраживања (према: Vars, 1997) која готово једногласно говоре да ученици постижу боље резултате у наставном процесу који је на било који начин интегрисан. Важност таквог приступа настави истиче се и у домаћој¹⁹, али и страној²⁰ литератури.

Наставни програм је документ који прописује шта треба да се постигне у настави и чиме. Он између осталог прописује циљеве и задатке²¹ сваког предмета, као и садржаје чијом обрадом се циљеви остварују (Вилотијевић, 2006). Такав документ мора да буде полазиште у методичком обликовању садржаја у било ком смислу, па и у примени интегративног приступа садржајима наставе музичке културе. У овом раду утврдићемо какав је однос Наставног програма за четврти разред основне школе (Службени гласник РС – просветни гласник, 2006) према интегративној настави уопште, односно шта се и на који начин у програму говори о интегративној настави.

Програм поставља циљеве и задатке наставе, али не говори о томе како ће се они остварити. Дакле, он даје препоруке за остваривање неких задатака и нуди садржаје који у ту сврху могу да се искористе, али се не говори ни о каквој забрани примене било какве врсте интеграције. Према томе, иако програм својом унутрашњом организацијом текста не сугерише учитељима да примењују концепт интегративне наставе (раздвајајући програме различитих наставних предмета)²², он га и не одбацује. Када се зађе дубље у текст програма уочава се појава појмова који указују на могућност примене интегративне наставе. Важећи наставни програм за четврти разред говори о важности синхронизације чулних утисака.

---

¹⁹ „У савременом образовању све више се тежи међудисциплинарном знању које се заснива на интегративним и синтетичким процесима. Циљ је да се знања интегришу на основу мултидисциплинарних веза и по хоризонтали и по вертикали што би требало да допринесе целовитој визији и вишеструком гледању на проблеме и појаве у окружењу”, наводе Младен и Нада Вилотијевић (Вилотијевић, Вилотијевић 2008: 142). О томе говори и Зона Мркаљ: „Повезивање (интеграција) наставних садржаја у целину ученицима омогућује целовито уочавање појава, стицање и саобраћавање знања, уочавање важности стечених знања у свакодневном животу.” (Мркаљ, 2010)

²⁰ Министарство просвете државе Алберте из Канаде, наводи као неке од предности интегративног приступа настави то да такав вид наставе боље одражава реални свет и начин на који ученици уче код куће и у друштву, због тога што су садржаји организовани целовито. Наводи се и да ученици уче тако што примају више информација у исто време и да овакав начин реализације наставе томе најбоље одговара (Alberta Education, 2007: 6).

²¹ Будући да је предмет овог истраживања интеграција у оквиру наставе четвртог разреда основне школе, бавимо се наставним програмом за поменути разред (2006), а самим тим и задацима наставе који су његов саставни део. Треба напоменути да нови Програм наставе и учења за први разред (2017) не препознаје задатке наставе, већ исходе које ученици треба да остваре на крају разреда.

²² Сања Благоданић и Вељко Банђур (2018) истичу као једну од отежавајућих околности при реализацији интегративне наставе управо подељеност наставног програма (самим тим и уџбеника) на предмете.

Синхронизација чулних утисака даје целовиту слику објекта, процеса, појава и њихову интеграцију у комплексну слику света, а уважава различитости у склоностима деце при уочавању света и процесу учења. Добра интеграција чулних утисака услов је за правилно искуствено сазнање и отворен пут за трансформацију представа и опажајно-практичног мишљења у појмовно. (ibidem, 2006: 46)

Из наведеног посебно истичемо два појма, а то су синхронизација чулних утисака, као и стварање целовите слике света. Будући да је, видели смо, наведено управо суштина интегративног процеса наставе, јасно је да програм у једном свом делу истиче природу интегративне наставе, о којој смо говорили, иако директно не наводи назив овог наставног система.

Будући да наставни програм директно не говори превише о интегративном приступу, а да такав приступ настави може да има позитивних исхода, треба размотрити које се карактеристике интегративне настави могу у њему индиректно пронаћи. На почетку анализе програма са аспекта наставе музичке културе треба истаћи два битна елемента која програм има, а која су нам веома значајна у процесу интеграције у настави, о којима смо говорили на почетку овог дела. У питању су циљеви и задаци²³ наставе и наставни садржаји. Управо нам та два елемента могу послужити у стварању спона између предмета, јер да би се направила права интеграција неопходно је да се остварују циљеви свих наставних предмета укључених у тај процес. Ако то узмемо у обзир, имамо две могућности на располагању. Прво, да у програмима различитих предмета препознамо циљеве и задатке који се односе на исто питање или исти проблем, али из угла сваког предмета посебно и да на основу јединственог циља одаберемо садржаје који доприносе његовом остваривању. Друго, да пронађемо један садржај (најчешће тематски) којим се нужно не остварује исти прописани циљ свих предмета, већ којим се остварују различити циљеви различитих предмета. У првом случају неопходно је проучити програм и пронаћи заједничке циљеве и њихово остваривање вршити на часовима коју укључују интеграцију, применом садржаја свих предмета. У другом случају бирамо један садржај једног предмета и одређујемо који циљеви других предмета могу да се на основу њега остваре.

Интеграција наставних предмета на основу заједничких циљева наставе

Циљеви наставе прописани програмом су веома важни за наш приступ овом проблему због тога што морају да буду и полазиште и исход у креирању наставног процеса (Вилотијевић, 2000б). Према томе, наставне предмете можемо да интегришемо на

---

²³ Истичемо циљеве и задатке, а не исходе искључиво због тога што нам је предмет анализе Наставни програм за четврти разред, који не препознаје ову измену као што је то у Програму наставе и учења за први разред (Службени гласник – просветни гласник, 2017).

основу истог или сличног циља, односно циљева. У том случају би таква настава испуњавала један заједнички циљ применом садржаја различитих наставних предмета.

Проучавајући програм за четврти разред нисмо наишли на велики број таквих циљева. Циљеви који се могу сматрати заједничким свим наставним предметима су они усмерени ка упознавању културе и традиције свог и других народа. Видимо да је циљ наставе музичке културе: „развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем музичке традиције и културе свог и других народа.” (Службени гласник – просветни гласник, 2006: 48). Јасно се види да је у питању музички аспект, односно виђење једног проблема из угла наставе музичке културе. Ако погледамо шта се о овом питању говори у програмима других предмета²⁴, можемо да уочимо слично, а то је да је задатак тих предмета да питања културе сагледају из једног од неколико углова (*ibidem*, 2006). Може се закључити да је поље упознавања културе свог и других народа, управо место које омогућује интеграцију различитих наставних предмета, а које програм препознаје. До сличног закључка дошле су и Судзиловски и сар. (2012). Оне наводе да је народна традиција најбоље место за интегративни приступ наставним садржајима свих предмета. У резултатима њиховог истраживања видљиво је да учитељи највише истичу да народна традиција има највећи простор у настави музичке културе (Судзиловски, Ђалић, Ивановић, 2012). То управо истиче наставу музичке културе као предводника у окупљању наставних предмета у овој области. Прописан циљ неспорно је битан, али и широко постављен. Због тога се намеће питање како организовати такве часове, односно које садржаје за то узети из одређених предмета и да ли се на тим часовима могу остварити још неки циљеви и задаци наставних предмета. Кључно је управо како ћемо те садржаје интегрисати и унутар самог предмета, односно како ће садржаји одговорити на остале задатке предмета, а не само на ове које сматрамо заједничким. Из угла музичке културе садржаји погодни за овакав приступ би могли да буду химне (Светосавска и државна), српске народне песме (*Спустила се густа магла, Лепо ти је рано уранити, Додола, Два се петла побише, Јесте ли видели мога сина Јанка* и сличне), дечје песме других народа (*Стигло је лето, Прича о чобанчету са фрулицом, Птице се враћају*), али и композиције домаћих (*Српкиња*, И. Бајић; *Руковети*, Ст. Ст. Мокрањац, *Херувимска песма*, Н. Србин) и страних аутора (*Прва словенска игра*, А. Дворжак; *Успаванка*, Брамс; *Карневал животиња*, К. Сен-Санс; *Дечја симфонија*, Ј. Хајдн; *Свадебни марш*, Ф. Менделсон; *Менует*, В. А. Моцарт) (Службени гласник – просветни гласник, 2006: 51). Наведено нам одговара у настави у циљу упознавања културе, али морамо да водимо рачуна које друге задатке наставе могу испуњавају ови садржаји. У

---

²⁴ Као задатак наставе српског језика се наводи „развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима” (Службени гласник – просветни гласник, 2006: 5). Општи циљ наставе природе и друштва је „упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему” (Службени гласник – просветни гласник, 2006: 43). Настава ликовне културе предвиђа „развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности” (Службени гласник – просветни гласник, 2006: 47).

том смислу треба имати на уму полифункционални потенцијал песме, који подразумева да свака песма може да има више повезаних функција у настави музичке културе у зависности у ком контексту и са којим садржајима се повезује (Стошић, 2007, 2008). То значи да песма којом упознајемо ученике са народном традицијом или културом других народа не треба да служи само томе, већ да се пронађе још нека музичка проблематика коју та песма може адекватно да реши. Према томе интеграција наставних садржаја може да буде међупредметна, али и унутарпредметна (Alberta Education, 2007).

Из Наставног програма треба издвојити оне садржаје који најбоље одговарају постављеном заједничком циљу, а који се односи на упознавање са културом свог и других народа. Пажљивим одабиром садржаја добијамо места интеграције наставних предмета. Једно од места интеграције у четвртном разреду могло би да буде упознавање са ликом и делом Светог Саве, који је неспорно важна личност српске историје и културе. О Светом Сави се у програму говори на неколико места. У настави музичке културе, видели смо, програм предвиђа учење Светосавске химне, песме *Ко удара тако позно*, В. Илић, *На Светог Саву*, Б. Станчић. Књижевни поглед на Светог Саву даје нам бајка Светлане Велмар Јанковић *Златно јагње*, а историјски контекст целог периода владавине Немањића упознаје се на основу садржаја наставе природе и друштва (Службени гласник – просветни гласник, 2006). Наравно, да бисмо искористили све предности који нам интегративни приступ нуди, било би добро исту песму обрадити из угла књижевности и музике. То би, у овом случају, могла да буде песма В. Илића *Ко удара тако позно*. На основу овога следи закључак да је интеграција наставе ових предмета могућа управо из области упознавања ученика са националном и културом других народа, као што смо на почетку рекли. Из ова три предмета, ученици се упознају са истим или сличним садржајима, али из различитих перспектива, сачињавајући тако јединствен поглед на свет који их окружује.

Интеграција наставних предмета на основу наставних садржаја музичке културе

Песма је свакако основно наставно средство у настави музичке културе (Васиљевић, 1940; Васиљевић, 2000; Стојановић, 1996; Стошић, 2007; Милетић, Стошић, 2016), према томе мора да заузме и истакнуто место и у интегрисању садржаја наставе музичке културе са осталим наставним предметима. Такав интегративни потенцијал песме истиче и Зоран Глушчевић (2006), који наводи да се песма у свом развоју прво певала, а да се касније изводила на друге начине. У раду се наводи и да су рецитоване песме, уствари, скандиране, односно метрички изговаране, што указује на предност закона силабике у односу на семантички смисао (Глушчевић, 2006). На основу тога може се закључити да је управо песма, због тога што обједињује литерарни текст и музику, место интеграције музике и књижевности, а узевши у обзир и актуелни

наставни програм, треба да буде место интеграције наставе музичке културе и наставе српског језика и књижевности. У песми *Страшан лав*, Д. Радовића музика подстиче разумевање текста.

Наиме, музика апсолутно подвлачи хумор у елементима песничког израза, који често на граници пародије руши мит о ‘страшном лаву’ [...] Музички израз динамиком (хор пева ‘страшно’ користећи *crescendo*) и контрастом (*piano-forte*), подвлачи поруку песника, лако увлачећи ученике у свет који развија осећајност и машту, али и критичко мишљење. (Стошић, 2008: 397–398)

Овакав приступ раду истицао је још и Дејан Деспић (1986), а присутан је и у уџбенику за трећи разред аутора Гордане Стојановић (2016а). Овде се јасно види да се та два аспекта допуњују, у смислу да музичка обрада помаже да се разуме и доживи књижевни текст, тако да оба подстичу машту ученика. Треба истаћи и једну важну одлику народних песама, а то је да оне обједињују и народни поглед на друштвене околности, прилике и све догађаје из живота друштва и појединца, о чему говори Вера Миланковић (2006). „Садржаји народних песама покривају готово све људске активности; од интимних (успаванке, љубавне и сл.); преко мноштва радних активности, историје, обичаја и обреда до забаве и опуштања.” (Миланковић, 2006: 94) С обзиром да је народна песма настала у народу и да многе говоре о народу, његовој култури, обичајима и традицији, пожељно је интегрисати ове садржаје не само између књижевности и музике, него и историје, социологије, односно наставе природе и друштва у млађим разредима основне школе. Према томе, песма, а истичимо да у почетку учења она буде народна, треба да буде водећи садржај наставе музичке културе око ког ће се окупљати различити наставни задаци и циљеви. Она треба да искористи свој полифункционални потенцијал (Стошић, 2007, 2008) и да га прошири на тај начин да решава наставну проблематику и да остварује циљеве и задатке других предмета. Песма свакако проналази своје месту у настави књижевности (где је задатак анализирање књижевног аспекта текста песме), али и језика. Може да представља полазиште, односно подстицај за говор у настави говорне културе (Милатовић, 2011) и као лингвометодички текст у настави граматике²⁵. Текст песме може да буде у функцији остваривања задатака наставе природе и друштва. Народне игре, које су део програма наставе физичког васпитања, свакако се не могу изводити без музике. Остале активности наставе физичког васпитања, као што су вежбе обликовања, такође је могуће изводити уз музику – извођењем покрета уз претходно научену бројалицу или песму (Стаматовић, Марковић, 2018). Применом песме у настави других предмета

---

²⁵ Настава граматике требало би да почне лингвометодичким текстом, на основу ког ученици уочавају нову језичку појаву (Милатовић, 2011, Николић, 2012, Јанићијевић, 2014, Кањевац, 2018). Дакле, уколико као лингвометодички текст користимо песму треба водити рачуна да њеном применом остварују задаци оба наставна предмета. Пример тога могла би да буде песма *‘Ајде Като*. Текст песме садржи дијалог, који би након певања могао да се запише у виду управног говора. На тај начин ученици би се упознали са овом језичком појавом, док би њеним извођењем развијали способност певања и свирања у амбитусу c^1-c^2 .

шири се њен полигункционални потенцијал на те предмете, али се потпуна интеграција наставе музичке културе постиже и остваривањем неког од музичких задатака. Дакле, да бисмо говорили о интегративном потенцијалу песме, исходи часова обраде једне песме морају да остварују задатке више предмета. У следећој табели приказаћемо које исходе остварује час обраде државне химне *Боже правде* на часу музичке културе и природе и друштва²⁶. Наведене исходе директно повезујемо са задацима наставног програма, како бисмо истакли важност њиховог остваривања.

Боже правде Даворин Јенко

5 Бо - же прав - де, ти - што спа - се од про - па - сти до сад нас,
9 чуј и од сад на - ше гла - се и од сад нам бу - ди спас.
13 Мо - њном ру - ком во - ди, бра - ни бу - ду - њно - сти срп - ске брод.
ff Бо - же - спа - си, Бо - же хра - ни, срп - ске земље срп - ски род! срп - ски род!

Нотни пример 3 *Боже правде*, Д. Јенко

²⁶ У раду је наведен само један пример интеграције наставе музичке културе и природе и друштва као илустрација наведеног. На исти начин описане наставне часове могуће је пронаћи у мастер раду аутора (Симић, 2018).

Природа и друштво и музичка култура	Држава, симболи државе – химна <i>Боже правде</i> , Даворина Јенка
Исходи наставе природе и друштва:	
➤ Ученици су стекли знања о појмовима држава, државни симболи, застава, химна. ➤ Ученици су разумели да је химна свечана песма која представља државу у званичним унутрашњим и међународним приликама. ➤ Ученици су развијали љубав према свом народу, држави и свим њеним становницима – патриотизам. ➤ Ученици су заинтересовани са упознавање своје културе.	
Циљеви и задаци наставе природе и друштва (Службени гласник – просветни гласник, 2006: 43–44) чијем остварењу доприносе наведени исходи	
➤ развијање основних појмова о природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова; ➤ развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења; ➤ разумевање и уважавање различитости међу појединцима и групама; ➤ очување националног идентитета и уграђивање у светску културну баштину.	
Исходи наставе музичке културе:	
➤ Ученици су развијали гласовне способности у амбитусу ноне (од g до a¹) ➤ Ученици су ширили амбитус гласа према малој октави (до g) ➤ Ученици развијају интерпретативне способности (промена динамике у складу са карактером). ➤ Ученици су стекли знања о појму химне. ➤ Ученици су развијали способност свирања на ритмичким инструментима.	
Циљеви и задаци наставе музичке културе (Службени гласник – просветни гласник, 2006: 48) чијем остварењу доприносе наведени исходи	
➤ оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања; ➤ развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем музичке традиције и културе свог и других народа. ➤ неговање способности извођења музике (певање/свирање); ➤ упознавање традиционалне и уметничке музике свог и других народа;	

Табела 5 Исходи до се долази на интегративном часу упознавања ученика са државним симболима певајући државну химну „Боже правде”, Даворина Јенка

Сцена – место интеграције наставе музичке културе са осталим наставним предметима

Сцена засигурно може да буде место интеграције у настави и ваннаставним активностима. Она, као таква, може да обједини све што смо говорили о интеграцији садржаја сценским извођењем. У наставном програму музичке културе, сцена има смисла и оправдања уколико ученици изводе и музику, пошто је један од циљева наставе музичке културе и „оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања” (Службени гласник – просветни гласник, 2006: 48). Овај широко постављен циљ, свакако може да се односи и на сценско извођење. Сценско извођење музике интегрисано са другим уметностима не представља нов концепт, будући да је настао још у античкој Грчкој, у оквиру грчке трагедије (Маринковић, 2013) и да је обновљен у XVI веку у виду опере (Маринковић, 2014). Наравно, дечје музичко стваралаштво не треба да буде сложено као што је то опера, поготово ако се узме у обзир и то да „настава нема задатак да ствара уметнике, већ код ученика развија љубав према уметности и смисао за лепо и узвишено, потпомаже њихов свестрани развој, оплемењује га и улепшава му живот.” (Службени гласник – просветни гласник, 2006: 50). Са децом можемо организовати ткз. школску оперу, коју су описали пионери ове области Брехт и Вајл (Drew, 1965), али и жанр који је првенствено прилагођен српској народној средини – дечји комад с певањем²⁷ (Симић, 2018). Основу за овакав приступ настави налазимо и у програмима осталих предмета који треба да се интегришу. О односу наставног програма ликовне културе и сцене већ смо говорили, а као један од задатака наставе српског језика наводи се „подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво” (ibidem, 2006: 5). У наставку наводи се и „поступно оспособљавање ученика за самостално тумачење основне предметности књижевног текста и сценских дела (осећања, фабула, радња, ликови, поруке, стилогеност сценског израза)” (Службени гласник – просветни гласник, 2006: 5). Треба истаћи да се у оквиру књижевних појмова јављају и појмови: драма, ликови у драмском делу, ремарке (дидаскалије), драмска радња и развијање радње, драмски текстови за децу (ibidem, 2006), што свакако иде у прилог оваквом приступу у обради наставних садржаја у настави ових предмета. Овакав приступ настави (наставним, али и ваннаставним активностима) апсолутно је у складу са наставним програмом и представља посебан начин остваривања програма.

---

²⁷ Дечји комад с певањем представља методички обликован музичко-сценски жанр прилагођен деци млађег школског узраста. Подразумева примену народних песама и прича, што произилази из комада с певањем као типичног жанра српског романтизма, а што се потпуно уклапа у наставни програм свих укључених наставних предмета, а посебно наставе музичке културе (Симић, 2018).

ЗАКЉУЧАК

Интегративна настава наставни је систем који обједињује садржаје и циљеве наставних предмета тако да се остварују задаци и циљеви свих укључених предмета. Омогућава ученицима шири поглед на свет и појаве у њему. Подразумева паралелно изучавање свих предмета који могу водити остваривању заједничких циљева. Видели смо да програм у том смислу не препознаје велики број таквих циљева, односно да постоји само једна група циљева и задатака који се односе на важност упознавања ученика са културом који су заједнички већини предмета. Око тих циљева могуће је организовати интегративни блок часова и прописане садржаје тих предмета објединити. Осим тога, могуће је организовати интегративне часове и око наставних садржаја који неће једноставно тематски повезивати предмете, већ их потпуно интегрисати остваривањем задатака свих наставних предмета. Песма, као главно наставно средство наставе музичке културе овде проналази своје место управо као спона интеграције са осталим предметима због полифункционалног потенцијала који може да оствари. То се не односи само на унутарпредметне функције наставе музичке културе, већ се може проширити и на остале предмете, чиме се решава наставна проблематика свих укључених наставних предмета. Представљени примери служе да оснаже наше закључке, али и да понуде свима који су заинтересовани за ово питање један поглед на њено решење. То значи да су представљени садржаји само илустрација оваквог приступа настави, а не готова и, још мање, једина решења. Свесно смо изоставили детаљну разраду таквих интегративних часова будући да нисмо хтели да креирамо моделе наставних часова, већ да укажемо на важност повезивања таквих активности са наставним програмом. Према томе, јавља се питање откривања нових места интеграције. На крају можемо да закључимо да, иако не говори директно, Наставни програм за четврти разред основне школе (2006) подржава интегративни приступ у настави применом садржаја наставе музичке културе и сценског извођења као једне од њених манифестација.

Литература:

1. Alberta Education (2007): *Curriculum Integration: Making Connections*. Edmonton, AB, Government of Alberta, https://education.alberta.ca/media/563581/guidingprinc_curr2007.pdf [22.1.2018.]
2. Vars, G. (1997): „Effects of Integrative Curriculum and Instruction”, in Irvin, J. (ed.): *What Current Research Says to the Middle Level Practitioner*, Columbus, Ohio, National Middle School Association, p. 179–187
3. Васиљевић, М. А. (1940): *Нотно певање*, Београд, издање Јована Фрајта

4. Васиљевић, З. М. (2000): *Методика музичке писмености*, Београд, Академија
5. Вилотијевић, М. (2000): *Дидактика 3*, Београд, Научна књига и Учитељски факултет
6. Вилотијевић, М.; Вилотијевић, Н. (2008): *Иновације у настави*, Врање, Учитељски факултет
7. Вилотијевић, Н. (2014): „Интегративна настава”, *Лексикон образовних термина*, уредник Петар Пијановић, Београд, Учитељски факултет, страна 252–253
8. Gardner, H. (2006): *Multiple Intelligences: New Horizons*, New York, Basic Book
9. Gardner, H. (2011): *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*, New York, Basic Book
10. Глушчевић, З. (2006): „Књижевност и музика”, *Књижевност*, број 115 (1), Просвета, Београд, стр. 169–181
11. Despić, D. (1986): *Melodika*, Beograd, Fakultet muzičke umetnosti
12. Drew, D. (1965): „Weill’s school opera”, *The Musical Times*, Vol. 106, Issue 1474, p. 934–937
13. Јанићијевић, В. (2014): „Лингвометодички текст”, *Лексикон образовних термина*, уредник Петар Пијановић, Београд, Учитељски факултет, страна 357–358
14. Јањић, М., Стошић А., (2007): „Теоријски модел интегративног приступа савременој настави (Музичка бајка *Пећа и вук* на сцени мале школске позорнице)”, у Зборнику радова *Драмска књижевност за децу*, Сомбор: Педагошки факултет, 77–97
15. Кањевац, С. (2018): „Лингвометодички текстови у настави српског језика у четвртој разреду (методички аспект)”, *Методичка теорија и пракса*, број 1, година 18, стр. 53–62
16. Маринковић, С. (2013): *Историја музике за II и III разред средње музичке школе*, Београд, Завод за уџбенике
17. Маринковић, С. (2014): „Опера”, *Лексикон образовних термина*, уредник Петар Пијановић, Београд, Учитељски факултет, страна 539
18. Миланковић, В. (2006): „О чему нам говори музика”, *Књижевност*, број 116 (2), Просвета, Београд, стр. 90–96
19. Милатовић, В. (2011): *Методика наставе српског језика и књижевности у млађим разредима основне школе*, Београд, Учитељски факултет
20. Милетић, А.; Стошић, А. (2016): „Песма као вишенаменско наставно средство у развоју музичких способности при увођењу ученика у елементарно музичко образовање”, *Дидактичко-методички приступ и стратегије – подршка учењу и развоју деце* (зборник радова), Београд, Учитељски факултет
21. Мркаљ, З. (2010): „Појам корелације у методици наставе”, *Методички видици*, број 1, Нови Сад, Филозофски факултет, стр. 47–55
22. Николић, М. (2012): *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд, Завод за уџбенике
23. Симић, У. (2018): *Интегративни приступ садржајима наставе музичке културе*

- у функцији сценског извођења (необјављен мастер рад), Београд, Учитељски факултет
24. Службени гласник РС – Просветни гласник (2006): „Наставни програм за четврти разред основног образовања и васпитања”, *Службени гласник РС – просветни гласник*, број 3, година 55, Београд, Службени гласник, 4–79
  25. Службени гласник РС – Просветни гласник (2017): „Програм наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања”, *Службени гласник РС – просветни гласник*, број 10, година 66, Београд, Службени гласник, 2–51
  26. Стаматовић, М., Марковић, Ј. (2018): „Улога музике у физичком васпитању деце предшколског и мађег школског узраста”, *Методичка теорија и пракса*, број 1, година 18, стр. 87–104
  27. Стојановић, Г. (1996): *Настава музичке културе: од I до IV разреда основне школе*, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства
  28. Стојановић, Г. (2016): *Музичка култура за 4. разред основне школе*, Београд, Завод за уџбенике
  29. Стошић, А. (2007): *Полифункционалност песме у настави музичке културе на млађем школском узрасту* (необјављен магистраски рад), Ужице, Учитељски факултет
  30. Стошић, А. (2008): „Песма – спона у интегративном приступу настави музичке културе, српског језика и књижевности за децу”, *Књижевност за децу у науци и настави* (зборник радова), Јагодина, Педагошки факултет
  31. Судзиловски, Д., Ћалић, М., Ивановић, М. (2012): „Музика и народна традиција у наставним предметима у млађим разредима”, *Зборник радова Учитељског факултета у Ужицу*, год. 15. број 14, 255–266
  32. Jones, C. (2010): „Interdisciplinary Approach – Advantages, Disadvantages, and the Future Benefits of Interdisciplinary Studies.”, *ESSAI*, Vol. 7, Article 26. <http://dc.cod.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1121&context=essai> [11.2.2018.]

Uroš Simić
Elementary school "Nadezda Petrovic", Belgrade

CURRICULUM – STARTING POINT IN MUSIC CULTURE INTEGRATIVE
TEACHING APPROACH

Summery: In this paper, we highlight the benefits of an integrative approach to teaching, with particular emphasis on teaching music culture. We emphasize the importance of the curriculum, and especially its teaching goals in designing lessons that integrate music culture teaching with other subjects. As one of the main differences of real integration of teaching with the connection to other subjects, commonly referred to as correlation in teaching, we find the importance of achieving goals of all teaching subjects that are linked in this process. Therefore, we underline the importance of emphasizing common teaching goals of all subjects taught, as well as the content that achieves the different objectives of all subjects. The song – main tool in music culture teaching, is the content that has great integrative potential due to the fact that, in addition to the musical components, it contains poetic ones as well. Integrative teaching with song at its core uses this characteristic of the song by analyzing its musical aspect to accomplish tasks of teaching music culture, while analyzing its lyrics accomplishes the tasks of other teaching subjects. Finally, we emphasize the methodical importance of the school stage and the performance of music on the stage in the integrative teaching, which is derived from the history of music. The integration of arts on the stage through syncretism is noticeable in the early periods of civilization. It is this connection of art that we carry into teaching process today and highlight the potential of stage performance in the integrative teaching of music culture.

Key words: integrative teaching, curriculum, music culture teaching, song

Рад је примљен 10. 12. 2019. године, а рецензиран 20. 12. 2019. године.